

30.11.2018

Asianro 210/03.06.07/2018

Maa- ja metsätalousministeriö
Luonnonvaraosasto
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

viite: Lausuntopyyntö Kansallinen metsästrategia 2025:sta. MMM 023:00/2015

Lausunto kansallisen metsästrategian 2025 luonnoksesta

Suomen riistakeskus kiittää maa- ja metsätalousministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta Kansalliseksi metsästrategiaksi 2025. Riistakeskuksen näkemyksen mukaan kansallinen metsästrategia on pääsääntöisesti kehittymässä hyvään suuntaan.

Suomen riistakeskuksen keskeinen havainto on, että metsästrategiassa riistataloutta ei tunnisteta potentiaalisena kasvualana väestökadosta ja työpaikkojen puutteesta kärsivälle maaseudulle. Samalla unohdetaan riistatalouden moninaiset hyvinvointivaikutukset ja potentiaaliset mahdollisuudet tuottaa tuloa maaseudun yrittäjille ja maanomistajille maanomistuksen lisätonlähteenä.

Kokonaisuudessaan kansallinen metsästrategia 2025 luonnoksessa tuodaan siis vähän esille riistaa, riistataloutta, erätaloutta tai metsästystä metsien käyttömuotona. Huomiota on kiinnitetty kuitenkin mm. luontomatkailuun ja luonnontuotealaan, joille esitetään myös strategisia hankkeita. Harkittavaksi esitämme myös riistatalouden/metsästysmatkailun lisäämistä näiden hankkeiden yhdeksi osa-alueeksi. Riistametsänhoidon roolia tulisi nostaa myös esille.

Suomen riistakeskus haluaa korostaa, että riista on osa maan tuottoa ja riistarikkaus yhdistettynä kannattavaan maa- ja metsätalouteen kasvattaa alueen kokonaisarvoa ja luo hyvinvointia. Metsästäjät ja heidän perheensä omistavat lähes puolet suomalaisista yksityismaista ja näin merkittävän metsänomistajaryhmän intressejä kannattaisi mielestämme huomioida metsästrategiassa.

Riista on merkittävää arvoa tuottava luonnonvara, johon perustuvia palveluita sekä markkinoita tulisi edistää. Metsästyksen hyvinvointivaikutukset – sosiaalisen, psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin kannalta ovat mittavat, sillä metsästyspäiviä kertyy vuosittain noin 5 miljoonaa. Riistatalous on kasvava elinkeino maaseudulla ja riistatalouden hyväksi tehtävä työ lisää maaseudun elinvoimaa ja viihtyisyyttä yritys- ja asuin ympäristönä laaja-alaisesti koko maassa.

Riistatalouden yhteiskunnallinen vaikuttavuus tulee taloudellisen arvon lisäksi sosiaalisen arvon ja ekosysteemipalveluiden kautta. Ruotsalaisten tutkimusten mukaan hirvenmetsästyksen arvosta 40 % on liha-arvoa ja 60 % virkistysarvoa. Hirvieläinmetsästyksen yhteenlaskettu kokonaisarvo on Suomessa noin 200 miljoonaa. Pelkästään valtion mailla käyvät metsästäjät tuovat aluetalouteen 24 miljoonaa euroa vuosittain ja työpaikkoina noin 135 henkilötyövuotta. Valtion maiden lupametsästäjistä eniten hyötyä on koitunut syrjäisille muuttotappiokunnille Lapis- ja Kainuussa. Huomioitavaa valtion mailla metsästävien aluetaloudellisten vaikutusten tarkastellussa on myös se, että valtion ei tarvitse tätä luontomatkailun osa-aluetta tukeakseen käyttää toimintaan lainkaan budjettivaroja kuten käytetään kansallispuistojen ja muiden suojelualueiden luontomatkailun kehittämisessä.

Suomessa metsästyksen tuomia välittömiä sekä välillisiä rahavirtoja veroina ja työpaikkoina varustehankinnoista, polttoaineista, majoituspalveluista, metsästysluvista, metsästysvuokrasta, riistaruokinnasta, koirista yms. kertyy useiden satojen miljoonien eurojen arvosta. Riistatalouden karkea kokonaisarvio Euroopassa on arvioitu yli 32 miljardin euron arvoiseksi. Esimerkiksi Englannissa tehtyjen tutkimusten mukaan metsästäjät käyttävät 2,5 miljardia puntaa vuosittain varusteisiin ja palveluihin ja kokonaisuudessaan metsästys tuo talouteen noin 2 miljardin punnan arvoisen vaikutuksen vuosittain. Tämän vuoksi Englannin pinta-alasta kahta miljoonaa hehtaaria hoidetaan aktiivisesti metsästyksen vuoksi ja metsästys työllistää 74 000 ihmistä. Naapurimaista esimerkiksi Ruotsi on metsästysmatkailun kehittämisessä Suomea edellä. Ruotsin vahvat riistakannat houkuttelevat metsästäjiä ja yhä useampi maanomistaja ja metsästysmatkailun saralla toimiva yrittäjä tarjoaa maksullisia metsästysmahdollisuuksia.

Riistan taloudellinen hyödyntäminen on noussut keskusteluun myös maanomistajien, metsästyseurojen ja palveluntuottajien eli riista-alan yrittäjien keskuudessa. Äskettäin päättyneessä Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Suomen riistakeskuksen yhteishankkeessa pyrittiin edistämään riistatalouden liiketoimintaa yhdessä sidosryhmien kanssa. Hankkeen tulosten mukaan riistan taloudellinen hyödyntäminen on Suomessa mahdollista useilla eri alueilla tavalla, jossa hyödyt jakautuvat oikeudenmukaisesti. Riistan taloudellinen hyödyntäminen ei ole myöskään uhka suomalaiselle metsästyskulttuurille, vaan yksi kehityssuunta osana yhteiskunnan tulevaisuuden toimintaympäristöä.

Riistakeskuksen näkemystä nostaa riistatalous/metsästysmatkailu vahvemmin esille kansallisessa metsästrategiassa tukee myös harvaan asuttujen alueiden (HAMA) parlamentaarisen työryhmän esitykset. Työryhmä haluaa nostaa erämatkailun kansainväliselle tasolle osana Visit Finlandin toimintaa ja esittää erämatkailun teemaohjelman laatimista, lupakiintiömallia metsähallituksen maille sekä selvitystä erähotellien perustamismahdollisuuksista erämaa-alueille ja kansallispuistoihin tai niiden läheisyyteen. Työryhmä myös katsoo, että elintarvikkeiden viennin edistämiseen tarvitaan pitkäjänteinen kansallinen ohjelma. Harvaan asuttujen alueiden näkökulmasta erityisesti tulee kehittää riista- ja villiruuan vientiä.

Esille tuodut seikat huomioiden ja tulevaisuuteen katsoen Suomen riistakeskus näkee että riistatalous voisi olla nykyistä vahvempi metsiin perustuvan elinkeinotoiminnan, ekosysteemipal-

veluiden ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen osa-alue. Metsien eri käyttömuodot ovat hyvin yhteen sovitettavissa kehittyvän riistatalouden kanssa ja Suomessa tyypillinen vahinkokeskeinen ajattelutapa, esimerkiksi hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen suhteen, laimenee niiden tarjotessa enemmän hyötyjä kuin haittoja.

Yleisesti ottaen kansallisen metsästrategian luonnoksessa on melko hyvin huomioitu metsäluonnon monimuotoisuuden sekä ekologisen ja sosiaalisen kestävyysvahvistaminen. Tarvetta on tulevaisuudessa huolehtia siitä, että talousmetsien luonnonhoitoon panostetaan nykyistä voimakkaammin. Talousmetsien luonnonhoito on riistaeläimille elintärkeää, koska niiden elinympäristöistä ylivoimaisesti suurin osuus sijaitsee metsätalousmaalla. Riistametsänhoitoa voisi nostaa esille talousmetsien luonnonhoidossa paljon nykyistä vahvemmin.

On erinomaista, että strategiassa tunnistetaan sekametsäisyyden lisäämisen tarve. Ekologisen monimuotoisuuden ja ilmastonmuutoksen hillitsemisen ohella rakenteellisesti monimuotoiset sekametsät ovat myös riistaeläinten elinympäristöinä parhaita. Sekametsien kasvumallien täydentäminen on asia, joka on erittäin perusteltua nostaa metsäntutkimuksen tärkeysjärjestyksessä ja toteutusjärjestyksessä kärkipaikalle.

Metsätalouden kehittämisessä tehokkaampaan suuntaan pitää miettiä myös luonnonhoidon kustannustehokkuutta. Esimerkiksi metsien käsittely-yksiköiden kokoa kannattaa kasvattaa ja nimenomaan siten, että yksikön sisällä tehdään pienipiirteisiä ratkaisuja, joilla tuetaan metsän rakenteellista vaihtelua. Näin saadaan yksikkökustannuksia alas ja monimuotoisuutta parannettua. Puun jalostusarvon lisäys suuremman tukkipuuosuuden kautta tukee myös pidempiä kiertoaikoja ja tätä kautta edesauttaa luonnonhoidon tavoitteita.

Myös METSO -suojelualueverkostoon laitettavia huomattavia resursseja tulee tarkastella kriittisesti kustannustehokkuuden näkökulmasta. Esimerkiksi panostukset talousmetsien metsänhoidon yhteydessä tehtävään luonnonhoitoon ja riistametsänhoitoon ovat olleet vaatimattomia vaikka toiminnasta saatavat hyödyt monimuotoisuuden näkökulmasta voisivat olla laajuudeltaan huomattavasti suurempia. Talousmetsien luonnonhoidon ja riistametsänhoidon ohella toki tarvitaan erillisiäkin luonnonhoitohankkeita. Pääsääntöisesti panostukset arkimetsänhoidon toimien yhteydessä tehtävään luonnonhoidon valtavirtaistamiseen ovat kustannustehokkaita ja niiden edistämiseen tulee panostaa. Kannatettavaa on kehittää METSO-ohjelmaa sovellettavaksi soihin ja kosteikkoihin sekä elinympäristöjen tilan parantamiseen kuten strategiassa on esitetty.

Näkemyksemme mukaan monitavoitteinen metsätalous tulee yleistymään ja luonnonhoidon merkitys tulee kasvamaan. Esimerkiksi riistametsänhoidon kiinnostus on kasvanut ja erittäin monet maanomistajat (61 %) ovat kiinnostuneita harjoittamaan riistametsänhoitoa tilallaan. Suosio kasvaa, mutta tiedon tarjonnan ja palveluiden puutteen osalta olisi vielä paljon kehitettävää. Metsänomistajille ei vielä nykyisin tarjota heidän arvojensa mukaisia ja riittävän laajalaisia palveluja. Riistametsänhoito kustannustehokkaana luonnonhoitomenetelmänä tulisikin ottaa paremmin huomioon strategisissa hankkeissa A,C ja D. Ainakin näissä hankkeissa Suomen riistakeskus tulisi ottaa mukaan toimijoiden joukkoon.

Suomen riistakeskuksessa on laajasti kokemusta riistametsänhoidosta ja elinympäristöjen hoitoon kohdistuvista hankkeista. Olemme yhdessä Suomen metsäkeskuksen kanssa kehittäneet Digiriistametsä –hankkeessa mm. laserkeilausaineistoihin pohjautuvaa paikkatietoa potentiaalisimmista riistakohteista. Tämä tieto tarjotaan metsänomistajien käyttöön Metsään.fi – palvelussa. Aineisto on esimerkki uudesta tavasta, jossa tietoa tarjoamalla voidaan ohjata täysin vapaaehtoisuuteen pohjautuen metsänhoitoa kohti monipuolisempia menetelmiä. Haluamme jatkossakin olla edistämässä monitavoitteista metsätaloutta, ja strategisissa hankkeissa mukanaolo olisi luonteva osa työtämme, johon elinympäristöjen hoidon edistäminen kuuluu keskeisenä osana.

Metsästäjien tekemä riistan- ja luonnonhoitotyö vie usein eteenpäin myös metsästrategiassa korostettuja luonnon monimuotoisuuteen liittyviä tavoitteita, sillä metsästäjät hoitavat elinympäristöjä metsissä, pelloilla ja kosteikoilla, suorittavat luonnonhoidollisestikin tärkeää pienpetopyyntiä ja osallistuvat esimerkiksi riistakantojen arviointiin. Kosteikkoja on perustettu ja kunnostettu viimeisten 30 vuoden aikana lähes 2000 kohteella. Riistakantojen arviointiin suomalaiset metsästäjät panostavat vuosittain 90 henkilötyövuotta ja missään muualla maailmassa ei pystytä samalla tavoin arvioimaan riistakantoja ja metsästyksen kestävyyttä kuin Suomessa.

Metsätalouden luonnonhoidon onnistumista tulisi mitata myös riistalajien kautta. Ekologisen kestävyys osalta yksi seurattava mittari voisi olla riistakolmiolaskentojen tuottama tieto metsäkanalintujen kokonaistiheydestä. Nykyinen yhteistiheys on ollut viime vuosina 10-20 yks./km² ja sopiva tavoitettiheys vuodelle 2025 voisi olla 30 yks./km² luokkaa. Kyseisellä mittarilla on vankka perusta ekologisen kestävyys kannalta, mutta se kytkeytyy myös selkeästi metsien taloudellisen hyödyntämisen eri osa-alueisiin. Metsäkanalinnut ovat metsäluonnon ravintoverkon avainlajeja. Niiden biomassassa on suuri, sillä ne ovat suurikokoisia ja yleisiä. Erityisesti metso on indikaattori- ja sateenvarjolaji. Metson ja pyyn elinympäristöjen hyvä tila turvaakin monen muun metsäpeitteisyyttä vaativan lajin elinmahdollisuudet. Kaikki metsäkanalintulajit puolestaan tarvitsevat sekametsäisyyttä ja metsikkörakenteen monipuolisuuden tuomaa ravintoa ja suojaa.

Korkeat metsäkanalintujen tiheydet tarkoittavat korkeampia riistatiheyksiä, mitkä luovat edellytykset aiempaa laajamittaisemman erä- ja metsästysmatkailun kehittämiseksi. Vertailupohjaa löytyy esimerkiksi Englannista. Suuri osa tästä matkailijajoukosta tulisi ulkomailta ja tällä olisi positiivinen vaikutus vaihtotaseeseen. Merkittävä ulottuvuus metsäkanalintumittariin pohjautuvassa lähestymistavassa on myös se, että ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä metsien käyttö ja hoito edistää metsätalouden toimintaedellytyksiä. Kotimaassa se lisää metsätalouden yleistä hyväksyntää. Ulkomailla se parantaa suomalaisen metsätalouden imagoa ja siten edistää metsätaloustuotteiden markkinointimahdollisuuksia. Esimerkiksi Keski-Euroopassa metsoa arvostetaan hyvin korkealle..

Ilmastokestävän metsätalouden toimenpiteissä mainitaan, että kehitetään ja otetaan käyttöön menetelmiä hirvieläinkannan tehokkaaseen säätelyyn. Toimenpiteessä tulisi mainita lupavi-

ranomaisena toimiva Suomen riistakeskus toimijoiden joukossa. Esitetyn toimenpiteen toteutamisessa tulee ottaa huomioon metsätalouden vahinkonäkökulmien lisäksi myös riistatalouden intressit.

Riistakeskuksen mielestä metsätalouden aiheuttaman vesistökuormituksen pienentäminen on myös asia, joka liittyy erittäin tärkeänä riistaeläinten elinympäristöihin. Vesiensuojelussa turvamaiden metsätalous ja soiden ennallistamiset ovat erityisen tärkeällä sijalla. Jatkuvapeitteistä metsätaloutta turvemailla tulee edistää. Monet riistaeläimet, erityisesti kanalinnut, hyötyvät soiden ennallistamisesta. Suomen riistakeskuksen mielestä metsänkasvatuskelvottomien soiden ennallistamiseen pitäisi panostaa. Metsäriekon pelastaminen vaatii erityistoimia, koska suomalainen suomalaisema on muuttunut vuosikymmenien kuluessa erittäin voimakkaasti. Nagoyan biodiversiteettisopimuksen edellyttämä päätös ennallistaa 15 prosenttia vaurioituneista ekosysteemeistä vaatii huomattavia ennallistamistoimia Suomessa.

Erityisen tärkeää sekä kanalintujen, että yleisen vesiensuojelun kannalta olisi, että soiden ennallistamisia tehtäisiin suurten ennallistamisalueiden lisäksi myös pienemmässä mittakaavassa hajautetusti, integroituna suometsien hoitohankkeisiin.

Jari Pigg
apulaisjohtaja

Jarkko Nurmi
riistatalouspäällikkö

